

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Brigity Chrastilové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci **žalobce: R. I., a. s.,** zastoupen JUDr. Jaroslavem Kopou, advokátem, se sídlem Mezírka 1, Brno, proti **žalovanému: Finanční úřad Brno - venkov,** se sídlem Příkop 8, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2003, č. j. 29 Ca 284/2002 - 34,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2003, č. j. 29 Ca 284/2002 - 34, **se zrušuje** a věc **se vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobou podanou u Krajského soudu v Brně dne 31. 7. 2002 se žalobce výslovně domáhal přezkoumání rozhodnutí Finančního úřadu Brno – venkov, platebního výměru č. 151/01 ze dne 18. 7. 2001, č. j. 114469/01/293934/3663, kterým bylo rozhodnuto o dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a finančních požitků dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Kasační stížností napadeným rozhodnutím krajský soud žalobu odmítl s odůvodněním, že žalobce v žalobě označil jako žalovaného Finanční úřad Brno - venkov, tedy správní orgán I. stupně, a i v dalším textu žaloby, zejména v žalobním petitu, se výslovně domáhal zrušení jeho rozhodnutí, takže v posuzovaném případě jde o takový nedostatek podmínek řízení, který je neodstranitelný ve smyslu § 46 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 69 a § 33 odst. 1 zákona

č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), když žalovaným může být pouze správní orgán, který rozhodl v posledním stupni a lze přezkoumat jen rozhodnutí tohoto správního orgánu.

V podané kasační stížnosti žalobce připouští, že skutečně označil žalovaného v rozporu s § 250 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), ačkoliv z textu žaloby bylo zcela zřejmé proti jakým meritorním rozhodnutím žaloba směřovala a čeho se žalobce domáhal. V souladu s nabytím účinnosti soudního řádu správního, byl žalobce krajským soudem vyrozuměn o postupu soudu v souladu s § 130 odst. 1 s. ř. s. a byl současně poučen podle § 8 odst. 5 s. ř. s. Podle názoru žalobce neobsahovalo však poučení soudu rovněž poučení o tom, že žaloba vykazuje formální nedostatky, jež by mohly mít za následek její odmítnutí, tedy že je nesprávně označen žalovaný subjekt, tedy orgán státu, ačkoliv žalovaným je správně Český stát. Takovou povinnost poučení účastníků ukládá soudu § 43 odst. 1 o. s. ř., a měl tak učinit již po podání žaloby, stejná povinnost je uložena soudu i v § 37 odst. 5 s. ř. s. Žalobce je přesvědčen, že vady, jež žaloba beze sporu vykazuje, jsou takové povahy, že by bylo lze je úkonem žalobce odstranit, a že soud mohl po poučení a výzvě pokračovat, odstranil-li by žalobce vady k výzvě soudu, tj. opravil správné označení žalovaného a upravil v souladu s tím i žalobní petit, v řízení ve věci a vydat tak meritorní rozhodnutí. Neučinil-li tak, jednal v rozporu se zákonem, a upřel tak žalobci právo na spravedlivý proces, neboť soud žalobu odmítl a v posouzení věci samé řízení nezahájil. Žalobce má tedy za to, že napadené rozhodnutí je v rozporu s ustanovením hlavy V, čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a dále vykazuje vady podle § 37 odst. 5 s. ř. s. (jakož i podle § 43 odst. 1 o. s. ř. před účinností zákona č. 150/2002 Sb.).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Brně a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu spisu krajského soudu vyplývá, že platebním výměrem č. 151/01 ze dne 18. 7. 2001 bylo Finančním úřadem Brno - venkov stěžovateli předepsáno zaplatit částku 500 379 Kč na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků za rok 1999. K odvolání žalobce rozhodlo Finanční ředitelství v Brně rozhodnutím ze dne 20. 5. 2002, č. j. 110 - 7083/2001 - 0106, tak, že odvolání zamítlo.

Správní žaloba byla podána podle části páté hlavy druhé o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2002. Podle § 250 odst. 4 o. s. ř. žalovaným byl správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na nějž jeho působnost přešla. Žalovaným podle výslovného znění zákona tedy mělo být Finanční ředitelství v Brně a nikoliv žalobcem označený Finanční úřad Brno - venkov (žalovaným přitom není Česká republika, zastoupená příslušným finančním orgánem, jak se žalobce mylně domnívá). I po účinnosti soudního řádu správního je žalovaným správní orgán, který rozhodl v posledním stupni (§ 69 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud vycházel z § 37 odst. 5, § 43, § 46 odst. 1 písm. a), § 69 s. ř. s., dále z § 5, § 41 odst. 2, § 43 o. s. ř. Při aplikaci těchto ustanovení a jejich výkladu vzal soud v úvahu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu a rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu v obdobných případech.

Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku (věc *BULENA proti ČESKÉ REPUBLICE /*stížnost č. 57567/00/ ze dne 20. dubna 2004) právně posuzoval tvrzené porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, přičemž žalobce namítal porušení svého práva na přístup k soudu, neboť Ústavní soud ČR odmítl jeho případ meritorně projednat s odůvodněním, že ústavní stížnost byla namířena pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně.

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) věc vyhodnotil tak, že „právo na soud“, jehož součástí je právo na přístup k soudu, není absolutní a připouští jistá omezení, zejména pokud jde o podmínky přípustnosti opravného prostředku, neboť samotná jeho povaha vyžaduje právní úpravu na úrovni státu, který má v tomto ohledu určitý prostor pro uvážení (rozsudek ve věci *García Manibardo proti Španělsku*, č. 38695/97, § 36, ESLP 2000 - II, a rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská proti České republice,* č. 46129/99, § 47, ESLP 2002 - IX). Tato omezení však nesmí omezovat přístup otevřený jedinci takovým způsobem či do té míry, aby bylo právo zasaženo ve své podstatě. Tato omezení jsou v souladu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy pouze tehdy, pokud sledují legitimní cíl a pokud existuje rozumná rovnováha mezi použitými prostředky a sledovaným cílem (viz rozsudek ve věci *Guérin proti Francii* ze dne 29. července 1998, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1998 - V, § 37). Dle ESLP z těchto zásad vyplývá, že jestliže právo podat opravný prostředek z pochopitelných důvodů podléhá zákonem stanoveným podmínkám, jsou soudy povinny při uplatňování procesních pravidel zamezit jak nadměrnému formalismu, který by byl v rozporu se spravedlivostí řízení, tak přílišné volnosti, která by ve svém důsledku vedla k odbourání procesních náležitostí upravených zákonem. V daném případě ESLP shledává, že Ústavní soud posuzoval ústavní stížnost žalobce značně formálně. Soud se zejména domnívá, že jestliže byla ústavní stížnost namířena proti „usnesení Městského soudu v Praze, které Vrchní soud v Praze potvrdil svým rozhodnutím“, žalobce označil rozhodnutí o posledním prostředku tak, že jej Ústavní soud mohl vzít v úvahu. Jinak by tomu bylo, kdyby žalobce zcela opomenul toto rozhodnutí zmínit. Soud se proto domnívá, že Ústavní soud se mohl vyslovit k meritu věci potud, pokud z ústavní stížnosti vyplývalo, které věci se týkala a co sledovala, a když rozhodnutí o posledním opravném prostředku bylo přiloženo. ESLP dále připomíná obecné pravidlo své judikatury, podle kterého je vždy nezbytné posuzovat řízení ve svém celku. Následně shledal, že na žalobce bylo uvaleno nepřiměřené břemeno porušující spravedlivou rovnováhu mezi legitimní potřebou zajistit dodržování formálních podmínek při podávání návrhů Ústavnímu soudu na straně jedné a právem na přístup k tomuto soudu na straně druhé. ESLP dospívá k závěru, že nadměrně formalistickým výkladem daného procesního pravidla by bylo žalobci upřeno právo na přístup k soudu. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

Podle nálezu Ústavního soudu č. j. II. ÚS 126/01 ze dne 4. 12. 2001, je-li v petitu správní žaloby navrhováno „zrušení rozhodnutí správního orgánu prvého stupně potvrzené rozhodnutím druhostupňového správního orgánu“ za situace, kdy z této žaloby vyplývá, že jsou jí napadena správní rozhodnutí obou stupňů, jedná se pouze o odstranitelnou vadu podání. Pokud soud řízení usnesením zastavil, aniž by žalobce vyzval k odstranění této vady, porušil tím jeho ústavně zaručené právo podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny. Správní žalobu je třeba posuzovat jako celek; v daném případě je nutno vzít v úvahu, že žalobce správně označil jako žalovaného správní orgán druhého stupně, v žalobě napadá obě rozhodnutí; současně je třeba zohlednit skutečnost, že prvostupňové rozhodnutí bylo potvrzeno v plném rozsahu správním orgánem druhého stupně. Nelze tak bez dalšího dovozovat, že žaloba směřuje proti rozhodnutí, jež nemůže být předmětem přezkoumávání soudem, neboť vzniká zjevný logický rozpor mezi petitem (žalobním návrhem) a ostatními částmi správní žaloby.

Za těchto okolností lze vadu v petitu přičítat omylu, případně formulační neobratnosti žalobce.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu se v usnesení ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003 - 56, přiklonil k závěru, že v případě, kdy žalobce označí v žalobě jako žalovaného správní orgán I. stupně, avšak z obsahu žaloby je zřejmé, že brojí i proti rozhodnutí správního orgánu II. stupně, nejedná se o neodstranitelnou vadu, jež by měla vést k odmítnutí návrhu (§ 37 odst. 5 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud konstatuje, že podání žaloby je ovládáno zásadou dispozitivní a že je nutné přihlédnout k tomu, že každý úkon účastníka soudního řízení správního je nutno stejně jako v řízení civilním posuzovat podle jeho obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.). Pokud tedy z obsahu žaloby vyplývá, že žalobní námitky směřují proti rozhodnutím orgánů obou stupňů, je zřejmé, že se žalobce dopustil chyby – vady v označení žalovaného rozhodnutí, která by byla na výzvu soudu odstranitelná. Tomuto právnímu názoru tak svědčí systematický i logický výklad uvedených ustanovení právních předpisů.

Také v dané věci ze žaloby jasně vyplývá, že žalobce podal proti rozhodnutí Finančního úřadu Brno – venkov odvolání, o kterém rozhodlo Finanční ředitelství v Brně. Žalobce uvádí, že odvolací orgán neučinil adekvátní závěry z hlediska posouzení skutkového stavu a dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, stejně tak podle něj pochybil v právním posouzení věci. Ze žaloby je tak zřejmé, že jí žalobce brojí i proti rozhodnutí správního orgánu II. stupně, tj. Finančního ředitelství v Brně.

Jelikož Krajský soud v Brně v rozporu s uvedeným názorem Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že výslovné označení správního orgánu I. stupně jako žalovaného představuje vadu řízení, která je neodstranitelná, a v důsledku toho nevyzval žalobce k jejímu odstranění, představuje jeho postup vadu řízení způsobující nezákonnost usnesení o odmítnutí návrhu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Nejvyššímu správnímu soudu proto nezbylo, než napadené usnesení podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušit a věc vrátit Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. ledna 2005

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu